

Izhaja
10., 20. in zadnjega
dné vsakega meseca.

Naročnina
stane 1 gld. na leto.

Posamne številke
po 5 kr.

GLASNIK

Naročnino in dopise

pošiljajte uredništvu

»Glasnik«

Cesta v Mestni Log 4.

Oglasila

delavcev, ki nimajo dela,
ali delodajavcev, ki
iščejo delavcev, se vspre-
jemajo zastoj!

Krščanski delavci, združite se!

Štev. 7.

V Ljubljani, 10. marca 1898.

Letnik IV.

Rudeči bratje in obrtni nadzorniki.

(Fr. Rovski.)

II.

Socijalni demokratje so pokazali skrajno brezbriznost, ko so zametavali obrtne nadzornike. Da se to tem jasneje izprevidi, podajemo se nekaj vrstic o poslu obrtnih nadzornikov.

Kakor smo že rekli, so se ustanovili obrtni nadzorniki dne 17. junija 1883. Imenuje jih trgovski minister. L. 1896 je bil v Avstriji jeden osrednji obrtni nadzornik na Dunaju in 17 obrtnih nadzornikov za ravno toliko

nadzornih okrajev; potem se paroplovbeni obrtni nadzornik in obrtni nadzornik za javne prometne naprave na Dunaji. Njih naloga obstoji v tem, da čujejo nad vsemi obrtnimi zavodi, kako izvršujejo delavske varstvene postave, kakor so postavne naredbe proti nezgodam in nesrečam, ali se drži normalna, določena delavna doba itd. Vsak lastnik zavoda je zato dolžan, neoglašenu obrtnemu nadzorniku svojega okraja dovoliti neomejen vstop v vse prostore svojega zavoda, pa tudi dati potrebnega razjasnila; nadzornik zamore delavce poklicati za priče. Obrtni nadzornik je dolžan zahtevati, da se takoj odstranijo

morebitni nedostatki in zla, in če se dotični lastnik upira, pozove lahko obrtno gosposko na pomoč.

Nadzorniki so tudi posredovalci med delavci in delodajalci. Da je tega večkrat treba, se je pokazalo pri stavki brnskih delavcev volnene obrti. Tu je imel nadzornik velike težave, med katerimi je bila največja trmo-glavost in nepristopnost tvorničarjev, ki delavcem niso hoteli v ničem popustiti.

Vsako leto sestavi vsak obrtni nadzornik letno poročilo na trgovskega ministra, ki se javno razglasi. Iz poročila l. 1895. posnemamo sledeče podatke:

Pregled obiskanih zavodov, njih motorji (gonilni stroji).

Vrsta industrije in obrti		Število obiskanih zavodov	Število in moč v teh zavodih uporabljenih								Zavodi brez motorjev
			na paro		na vodo		na plin (gas) in raz-gret zrak		drugačnih		
			motorjev (gonil)								
			štev.	konjskesile	štev.	konjskesile	štev.	konjske sile	štev.	k. sile	
I.	Kmetijstvo (vrtinarstvo, mlatilnice)	54	7	73	21	106	2	9	6	12	20
II.	Proizvajanje iz rudništva	406	25	450	3	16	—	—	9	44	434
III.	Proizvajanje kovin in kovinskega blaga	895	897	65294	699	12556	58	288	11	30	294
IV.	Proizvajanje strojev, orodja, apar., prevoznih sredstev	559	504	23629	69	1756	51	276	10	51	129
V.	Industrija s kamenjem, ilovico, steklom, zemljami	814	285	8389	126	2443	5	15	20	72	477
VI.	Industrija z lesom, koščenino, kavčukom i. dr. .	1282	306	8582	633	5982	43	232	21	77	495
VII.	Industrija z usnjem, kožami, kožuhovino, ščetinami, dlako, perjem	261	99	1954	42	445	7	26	5	9	141
VIII.	Tekstilna industrija in tapetna obrt	1189	1153	128934	428	25148	18	168	15	94	155
IX.	Oblečna industrija	534	63	2597	10	304	11	50	5	13	438
X.	Papirna industrija	271	213	10036	274	23461	8	3125	6	302	63
XI.	Industrija za živež	1754	1855	46113	964	10611	35	163	35	74	682
XII.	Kemična industrija	419	577	12232	73	3097	16	58	3	16	130
XIII.	Stavbensi obrt	434	97	3168	—	—	2	8	1	6	383
XIV.	Poligrafični in umetniški obrt	181	31	324	1	14	59	200.5	9	20	87
XV.	Trgovina	238	15	85	2	12	1	2	1	2	219
XVI.	Promet z ladjarskim obrtom vred	481	147	35147	—	—	2	3	1	2	56
XVII.	Prenočevanje, hranjenje in krepčanje	175	10	147	4	144	8	32	7	71	450
Skupaj .		10002	6284	347154	3349	86095	326	1561.75	165	896	4593

LISTEK.

Trije polovičarji.

Priobčil A. A.

(Dalje.)

»Naj le bo«, odvrne trgovec, »toda jaz sploh ne uvidim, čemu so potrebni taki shodi in taka društva; preje se je vendar brez teh dobro izhajalo.«

»Primeraj naj vam pokaže, ljubi Ebing, kar bi se drugače moralo povedati z mnogimi besedami: Če napadejo roparji oddaljeno vas, kaj koristi, ako hoče vsak posamezen varovati svojo hišo, drug za drugim bodo premoči podlegali. Rešiti se morejo samo, ako se združeno v bran postavijo. Ravno taka je tudi pri sovražnikih svete vere in naše svete cerkve. — Ako gleda torej katoličan samo nase, in naj se godi zunaj njegove hiše, kar hoče, bodo sovražniki od ve-

selja poskakovali; seveda svete cerkve same ne bodo premagali, toda drugega strahopetneža za drugim bodo spravili v svoje vrste ali pa bodo vsaj učinili, da se za dobro stvar ne bodo brigali. Da se to zabrani, treba je, da se pravi katoličani vzdramijo. Ker se nevera tako drzno šopiri, ali se bomo mi zato bali s svojo vero v javnost stopiti? Ali se ne bomo družili v društvih za svoje najdražje svetinje? Da, le vrjemite mi Ebing, katoliška društva so najboljša sredstva zoper framazonstvo, katero se skriva v liberalizmu, in zoper revolucijo, ki tiči v prostozidarstvu.«

»Toda, saj ima duhovnik prižnico, tu naj se bojuje zoper nevero!« odgovori polovičar.

»Dobro, da ste me opomnili, Ebing! Ravno to je, ker se v cerkvi ljudstvu o mnogih stvareh niti govoriti ne sme. Naj le govori kdo iz prižnice o nevarnostih brezverske šole,

ali naj se dotakne drugih javnih pogrškov naših dnij, precej se reče, čemu pa ta politiko spravlja na prižnico, ali pa se mu še zuga, da se ga bo tožilo in zaprlo. Ravno danes sem moral slišati take tožbe. Dopol-dan sem namreč razlagal evangelij: da se mora dati cesarju, kar je cesarjevega in Bogu, kar je božjega, in sem zraven pripomnil, kar ste gotovo tudi sami slišali, da lahko pridejo taki slučaji, kjer je treba biti Bogu bolj poslušen, kakor pa posvetni oblasti; glejte, vendar so nekateri precej govorili o tožbi in sodnji.«

»Prav vam moram dati, častiti gospod, danes ste nam povedali samo resnico, in vendar sem sam slišal, da so hoteli nekateri hujskanje izviti iz vašega govora.«

»Vidite torej, ljubi prijatelj, kje naj se potem govori o stvareh in razmerah, katerih se na prižnici ne sme dotakniti, katere pa

Število delavcev									Skupaj
moških				ženskih					
10—12	12—14	14—16	nad 16	10—12	12—14	14—16	nad 16		
let starih				let starih					
I	—	—	54	300	—	—	42	227	623
II.	—	2	108	7652	—	—	14	562	8338
III.	—	6	2551	35790	—	—	588	4685	48620
IV.	—	2	3185	42363	—	—	32	636	46218
V.	6	116	2789	32355	—	2	656	9281	45205
VI.	1	7	980	17329	—	—	201	3077	21595
VII.	—	1	291	5793	—	2	29	709	6825
VIII.	—	17	4682	59673	—	9	6794	63653	134828
IX.	—	4	482	4887	1	2	892	9093	15361
X	—	1	479	9677	—	—	496	5264	15917
XI	—	5	1966	39911	1	8	1073	15281	58245
XII.	1	7	422	13399	—	3	463	5195	19490
XIII.	6	18	1811	33969	—	—	14	4367	40185
XIV.	—	—	518	3023	—	—	98	940	4579
XV.	—	—	160	2218	—	—	42	1207	3627
XVI.	—	—	4	3076	—	—	—	132	3212
XVII.	—	—	231	1178	—	—	16	1034	2459
Skupa	14	186	20713	312593	2	26	11450	125343	470327
333506				136821					

Socijalno-politična stran naprave obrtnih nadzornikov se kaže v tem, da se v poročilnem letu 1895. delavci v 6522 zadevah obrnili na obrtne nadzornike; v istem letu so podjetniki v 2739 slučajih prosili sveta pri nadzorništvih.

Tudi na obrtne stanovske bolezni obračajo nadzorniki veliko pozornost. Za vzgled navedem iz poročil te nekatere. Opazovali so, da bolehalo na revmatizmu zlasti steklarski, stavbarski, tesarski delavci, tlakarji in mornarski delavci; na kožnih boleznih brusarji v kovinskih tvornicah, kleparji, barvarji, črevljarji in peki; nalezljive bolezni, ki vzbujajo stud, so našli zlasti pri pekih; vrančni prisad najraje strojarji, ščetarji, zimarji in cunjarji v papirnicah; fosforno krozo so zaslačili pogosto v tvornicah za žveplenke; neki takov tvorničar je podal tudi predlog, kako to zadnjo bolezen preprečiti ali vsaj omejiti in med drugim tudi svetuje, naj bi delavci mesto umivanja rok pred jedjo raje rabili čisto oprane rokavice (gladke, brez prstov).

Če prav pa so ta poročila nadzornikov v mnogem oziru zelo skrbna, njih gorečnost vsega priznanja vredna, vendar pogrešamo v svojo žalost jedne, in to najvažnejše plati,

*) Vrsto obrta glej v prvi tabeli; tu jih zaznamujemo le z rimsko številko v isti vrsti kot zgoraj.

ljudstvo vendar mora vedeti. Ravno katoliški shodi so zato postavno mesto. Odložite torej svoje brezpomembne predsodke in srčno pristopite k stvari, katero morate sami za dobro spoznati.

»Da imajo shodi in društva svojo dobro stran, v tem vam ne bom več ugovarjal; toda — toda dostavil je počasno, kakor bi se bil že zbal nasledkov svojega priznanja, »pustite me, pristopiti ne morem, najbolj zaradi svojega posla.«

»Čudno«, odgovori sedaj stari dušni pastir, »ali mislite res, da vam bo toliko škodovalo, ako svojo vero, katero nosite v srcu, tudi očitno spoznate? To vam bo pridobilo samo spoštovanje pri vaših sotržanih. In kar bi odvzeli mogoče nekateri liberalci, zato vas bodo odškodovali drugi, zlasti mnogi odločni kmetje. Ali nima morebiti verni Dr. Forner dosti več posla, kakor pa liberalni zdravnik Stegman? Poglejte dalje le vašega sosedu,

pravne in verske. In tu se nam javi nujna zahteva, naj bi duhovni oskrbnik v krajih, kjer se nahajajo tovarne, imel oblast razsojevati v нравnih in verskih zadevah, kjerkoli bi potreba in blagor delavcev to zahtevala.

Na ta način bi cerkev in država vzajemno se podpirajoč najhitreje dosegli zaželjeni uspeh. Zakaj duhovnik je v svojem stališču neodvisen, pozna natanko razmere na mestu in bi zamogel izdatno vplivati na trenutno vzniklo prepire ter je v kali zadušiti.

Tudi bi se ne bilo treba duhovnikom ozko-srčno izogibati raznim očitanjem, s kakersnimi tvorničarji preradi osrečujejo obrtne nadzornike. Kakor hitro se namreč le-ta nekoliko odločneje potegne za delavca, takoj se vzdigne kapitalistični roj fabrikantov proti domnevani strogosti nadzornikov proti njegovim »neizmernim« zahtevam, kojim niso vstanu zadostiti, vlada pa se jim kaže le preveč popustljiva.

S tem seveda vpliv nadzornikov ne malo izgubi. Zato upamo, da se sčasom tudi v tem oziru zboljša; upamo zlasti, da mnogo dolžnostij nadzornikom odvzamejo prihodnje »delavske zbornice« kot zdrava samouprava delavstva. Toda kaj bi še naprej govorili, saj niti del. zbornic, niti obrtnih nadzornikov ne marajo naši rudéči kameradi, torej — konec besedij!

ali nima dobrih dohodkov od svojega obrta zato ker je odločno katoliški?

»Stvar je vendar kočljiva, gotovosti ni nobene« meni trgovec, »sicer pa ostane vsak vendar katoličan, ako tudi ni pri družbi?« dostavi vprašujoč.

»Brezdvoma«, odgovori župnik, »kakor je pa tudi brezdvoma, da vi potem zamudite jedno svojih najvažnejših dolžnostij: drugim delati dobro; sami sebe pa stem, ko se nagibate k liberalizmu, izpostavite nevarnostim, zavoljo česar se boste morali kedaj zagovarjati.«

»Premisliti si hočem zadevo«, odgovori Ebing, na pol jezen, napol pa osupnjen zavoljo resnih župnikovih besed.

Med takimi pogovori dospeli so na »hribček«. Župnik jo je zavl po pristrénem pozdravu na stransko stezo, katera je peljala po gričih do Novaka.

(Dalje sledi.)

Politika po svetu.

Kranjski deželni zbor, se je zadnjo uro svoje zadnje seje spomnil tudi na potrebo volilne preosnove za deželni zbor. Krščanski socialisti smo tudi v tem zasedanju opomnili poslance, da je potreba vpeljati občno volilno pravico. Toda ljudstvo obrača, naša »nemška zlahta« pa obrne. Ker je za vsako premembo volilnega reda potreba navzočnosti tri četert vseh poslancev, so Nemci izjavili, da takoj izstopijo kakor hitro bi kdo prišel s kakim širšim predlogom. Vsprejelo se je, da se vrše volitve direktno in tajno in da se volilni cenzus zniža na 4 gl. davka. S tem nam delavcem ni pomaganega ničesar. Mi najodločneje zahtevamo, da se nam dajo po dolžnostih utemeljene potitične pravice. Zelo čudno je tudi, da se tako važna zadeva, kakor je volilna preosnova določi kot zadnja točka zadnje seje. To kaže, da našim poslancem in deželni vladi ni zato, da bi se dale ljudstvu njegove pravice. Kaže se pri tem odločno tudi vpliv nemških »desetinarjev«, ki se boje za svojo navidezno in umetno skrpno veljavo, in radi tega nečejo vedeti o nobeni pošteni volilni reformi. To vse nas krščanskih socialstov nikakor ne sme motiti, da bi ne zahtevali še z večjo odločnostjo svojih pravic. To pa tembolj, ker smo prepričani, da z vstrajnostjo gotovo tudi zmagamo. Priti mora čas, ko deželnemu zboru volilna reforma ne bode zadnja točka; marveč prva. Zato skrbeli bomo, ako Bog da, kršč. socialci.

Gaučevo ministerstvo je slo. Tri mesece se je trudil Gauč, da bi pomiril Nemce. Stavil je nove jezikovne naredbe, ki se zelo ozirajo na nemške želje, potem pa je odstopil. Za ministerskega predsednika je imenoval za njim cesar grofa Thuna. Danes ne moremo še prav nič soditi, kakšen bo ta mož. Iz njegove preteklosti vemo, da je zelo odločen. Na Češkem je bil več let cesarski namestnik. Če ne bo mogoče državnemu zboru mirnega delovanja, bo Thun gotovo izposloval, da se razpusti in potem bode ali absolutistično vladal, ali pa bodo volili deželni zbori poslance na Dunaj. Toda tudi to bo moglo biti le nakaj časa. Rane, na katerih krvavi naša država, se dajo celiti le z vse drugačnimi zdravili, nego jih poznajo grofje in druga velika gospoda. Smisla za ljudstvo manjka in dokler se ne izpremené sedanje razmere, ni upati boljših časov. Državni zbor je sklican na 21. t. m.

Zola. Vlansko leto so prišli v Parizu na sled, da je neki višji časnik, Dreyfus po imenu, važne vojaške skrivnosti prodal neki drugi državi. Moža so za to obsodili v pregnanstvo. Nobén čuk bi se ne bil dalje menil za tega izdajavca, če bi ne bil jud. Judje so zelo dobro vedeli, da jim taka reč prav nič ne koristi. Kakor vedno, se je tudi pri tem judu pokazalo, da se ne more na jude zanašati niti narod, niti država. Dreyfusov zgled je moral povsod roditi prepričanje, da jud ni sposoben za častniško, sodnijsko in uradniško službo. Zato so pa judje po vseh časopisih in po svojih kupljenih hlapcih — tudi po socijalnih demokratih — tulili od obsodbe sem, da je Dreyfus nedolžen in hoteli so spraviti krščanske poštenjake v kazen. Ni se jim posrečilo. Za zadnji, trumf so najeli Zola. Ta mož je znan po svojih umazanih povestih. Pijani ciganje se morda skrivši po svojih brlogih pogovarjajo tako, kot Zola piše. Vsaka stran njegovih povestij je pohujšljivo klafanje. Predrznost Zolina je nagnila jude, da so ga najeli, naj brani Dreyfusa. Res je ta umazani klafač stopil v judov-

sko službo in v nekem časopisu dolžil vojaško sodišče, da je obsodilo Dreyfusa po krivem. Zavoljo tega so ga postavili pred tožbo. Mislil je, da bo porotnike preslepil, pa ni šlo. Judje so obetali vsakemu porotniku po 10 000 fr., če glasujejo za Zolino oprostitev. Toda porotniki so ostali možje. Obsodili so Zolo in sedaj mora plačati 3000 fr. kazni in eno leto sedeti. Judje so jo skupili. Nasprotstvo proti njim se je na Francoskem in drugod po ti pravdi ogromno zvišalo. Samo liberalci in socialni demokrati so se na njihovi strani.

Napad na grškega kralja. Ko se je grški kralj Jurij peljal s princezino Marijo 26. m. m. iz Falerona v Atene, začujeta se na jedenkrat dva strela, katerih jeden je zadel jezdeca. Nato je sledilo še več strelav. Kralj in kraljčina nista bila ranjena, le konji so bili nekoliko poškodovani. Do sedaj so prijeli že dva zločinca, ki pripadata najnižjim slojem prebivalstva. Toda prišli so na sled celi zaroti, ki je skovala že več državi nevarnih načrtov in tudi napad na kralja. Verjetno je, da je imela ta zarotniška tolpa glavno besedo tudi v grško-turški vojski. Daljše preiskave pojasnijo celo zadevo.

Naša organizacija.

Občni zbor I. ljubljanskega delavskega konsumnega društva se je vršil v nedeljo dne 27 febr. ob obitni udeležbi združnikov v dvorani „Katoliškega doma“ zelo lepo. — Kmalu po 3. uri je otvoril zborovanje načelnik g. Ivan Pliberšek z daljšim jednatim nagovorom, v katerem je kazal na društveno delovanje v minulem poslovnem letu ter navduševal navzoče, naj se v tekočem letu s se večjo vneemo poprimejo dobre stvari. Na to je poročal društveni tajnik g. H. Zalesjak o splošnem delovanju društva, blagajnik g. I. Rakovec pa je pojasnoval točko za točko računski zaključek in letno bilanco. Članov šteje združba koncem l. 1897 — 280 z vplačanimi deleži v znesku 3856 gl. 55 kr. V minulem letu je društvu na novo pristopilo 44 članov, izobčenih radi nerednega vplačevanja deleža pa je bilo 52 članov. Prometa je imela združba 42.980 gl. 57 kr. Kot dividende se razdeli med združnike 270 gl. 75 kr., in sicer 4 odstot. od vplačanega deleža in 1 in pol odst. od skupilne svote. Največa dividenda znaša 8 gl. 71 kr. Kdor je kupil in se je zapisalo na knjižico vsaj za 60 gl., prejme toliko dividendo, kot lani. — Občni zbor je odobril tudi računski zaključek in dal odboru absolutorij. Tekom razprave se je vsprejelo več predlogov, kako zboljšati nekatere združne naprave, tako glede dobave mleka, sladkorja in vina. Sklenilo se je tudi načelno, vpeljati v združne prostore električno razsvetljavo, s čimer se bo do 60 gl. vsako leto prihranilo pri stroških za svečavo. Ko so se rešile še nekatere točke glede iztirjatve zaostalih dolgov in nagrade društvenim funkcionarjem, se je vršila dopolnilna volitev odbora in volitev nadziralnega odseka. V odbor so bili izvoljeni gg.: Zajc Josip, Zajec Vinko in Kalan Luka, v nadziralni odsek pa gg.: Gostinčar Josip, Jakopič Ivan in Pirnat Ivan star. — Konečno se je na predlog načelnikov soglasno in z velikim navdušenjem vsprejel predlog, v katerem se odboru naroča, naj po deputaciji izrazi udano zahvalo prevzvišenemu knezu nadškofu za njegovo naklonjenost, katero je ves čas od ustanovitve do današnjega dne velikodušno izkazoval naši združbi. — Po sklepnem govoru načelnika, v katerem je pozivljajal združnike, naj vstrajajo pri započetem delu v blagor delavskih stanov in vsak po svojih močeh pripomorejo k vsestranskemu prospehu združbe, se je zaključilo zborovanje ob 9. uri. Vkljub temu, da je trajal občni zbor dolgih šest ur, so vendar navzoči hvaljevalno vstrajali do konca ter se z največjim zanimanjem mirno in stvarno udeleževali večinoma prav zanimivih razprav. — Pri prvi odborovi seji se je odbor sestavil ravno tako, kakor lani, namreč: gg. Iv. Pliberšek načelnik, Ant. Škof namestnik, H. Zalesjak tajnik, Iv. Rakovec blagajnik, Jos. Zajc oskrb. skladišča, Jos. Aubel, kletar, Iv. Tomažič, V. Zajec in L. Kalan odborniki. — Dividende so se pričele izplačevati ta teden in se bodo izplačevale s prejšnjimi vred po sklepu obč. zbora do konca junija letos. Kdor bi jih pa do tedaj ne vzdignil, se mu vknjižijo in jih lahko vzdigne sele prihodnje leto. Vsak združnik naj prinese seboj obe knjižici. — Konečno se združniki opozarjajo, naj pri vsaki spremembi stanovanja naznane odboru to spremembo, da ne nastane obestranskih sitnostij.

Zagorska kat. del. družba in delavci. V ned. 28. feb. je imelo naše društvo občni zbor, na katerem smo slišali, kako se je gibal v pretečenem letu, ob enem smo se pa navduševali za prihodnost. Da se nismo zmrznili, kaže najbolj poročilo blagajnikovo. Kljub majnih doneskov (družbenina znaša namreč samo 20 novc. za mesec) znašajo vsi dohodki 595 gl. 2 kr. Precej so pripomogle k temu predstave pod vodstvom gosp. Milačeve. Stroškov je imelo društvo 566 gl. 36 kr. Od teh se je razdelilo 217 gl. 60 kr. kot podpora obolelim udom (dva gl. na teden skozi 10 tednov). Mnogo je vzel oder in različni instrumenti. Ker smo sedaj z vsem potrebnim dobro preskrbljeni, se nam ni bati prihodnosti. Zanimivo je bilo poročilo tajnikovo, ki kaže, da je odbor pridno skrbel za to, da so društveniki v družbi dobivali poduka in zabave. G. predsednik je razvil program za prihodnje leto. Ako bi bilo mokračem res kaj mari za zboljšanje žalostnega položaja delavcev, tedaj bi ne zabavljali samo in ne vpili, da bodo »zboljšali«, ampak bi tudi povedali, kje hočejo začeti. Najbolj zboljšanja potrebna bi bila pač delavska stanovanja. Kljub temu, da smo na deželi, stanujejo naši delavci slabše kot v mestu. Družina ima majhno zaduhlo luknjo za kuhinjo, shrambo, stanovanje in spalnico ob enem. Tako stanuje na Lokah pod jedno streho, ali v jedni kosarni 27 družin ali 113 ljudi. In hišica je jednonastropna (!) 20 m. dolga, 10 m. široka. V Kisovcu stanuje v pritičeni kosarni 27 družin s 138 osebami. 11 družin je pod streho. Nič bolje se ne godi ostalim delavcem. Kako pogubna so taka stanovanja, je »Glasnik« že poročal. Jaz povdarjam še, da so pri nas tem škodljivejša še zato, ker so rudarji tudi pri delu le v vročini in v zaduhlem škodljivem zraku. Zato ni čuda, da jim tako hitro opeša zdravje in moč. In kaj menite, koliko zaslužijo? Nekaterim pride komaj goldinar na dan. Kak pa je zaslužek tistih »delavcev« trboveljske premogarske družbe, ki nimajo drugega dela, da dobiček štejejo in kupone štrižejo? Akcije, katere so nakupili po 70 gl., prodajajo danes na Dunajski judovski borzi po 184 gl., in še vedno rastejo. Velika napaka pri nas je dalje ponočno delo pri ženskah in pa tudi delo o praznikih. Na tem občnem zboru je bilo treba razvozlati tudi vprašanje, kako stališče zavzemamo mi zagorski kršč. socialisti glede narodnosti. Od jedne strani se nam namreč očita, da smo narod zatajili, od druge pa, da se ne oziramo na nemške steklarje. O tem vprašanju je poročal kapelan Škerjanec. Kdor je res pravi krščanski socialist in spolnuje v dejanji zapoved: Ljubi svojega bližnjega, ta je gotovo tudi pravi narodnjak, ker mora ljubiti in delati v prvi vrsti za ljudi, ki so mu najbližji, so njegovi rojaki in govore isti materin jezik. Prav tako pa ne bo preziral tistih, ki govore drug jezik, ker tudi ti so njegovi bližnji, in to tem bolj, ako imajo isto vero, ista načela. Naš pa še bolj tesno družiti to, ker imamo iste zahteve, iste težnje. Dejansko smo pokazali to svoje stališče 21. feb. ko smo priredili »Vodnikov večer«, in se je predstavljala igra »Svoji k svojim«, ktere pa nam baron Hein ni mogel prepovedati. Sedaj pa še eno prijateljsko besedo na vse rudarje steklarje in druge delavce, ki se verujejo na judovsko soc. demokracijo! Le pomislite, koliko kron ste že znosili k vašemu preroku, ki Vas z večnimi obljubami slepi. Saj je

»Delavec« pisal, da je bilo samo novembra mesca okoli 120 gl. dohodkov. Vprašamo Tschobala, koliko podpore je on dal bolnikom l. 1897? Vi delavci pa ne prezrite, da je med stroški stalo zapisano, da se je čez 130 gl. vaših krvavih zultjev porabilo za pravdo sodruga Čanžeka, ki je imel predolg in preumazan jezik. Da! Na stroške delavcev se zabavlja tudi čez vladarja in Mater Božjo. In potem so se tako predrzni in nesramni, da nabirajo miloščino na shodih in po »Delavcu«, ker Čanžek v zaporu sedi. Pomislite dalje, koliko vam je vaš Čobal že »zboljšal«. Gre vedno na slabše, ker plačo vam vedno manjšajo, a pri vsem tem judje na borzi živijo draže. Od socialne demokracije zastoj pričakujete rešitve, ker ona polni žepe in »izboljšuje« stanje le »voditeljem«. delavec pa je je molzna krava. Tako se je na zadnjem shodu postavil predlog, naj se sodrugu Rinaldu povisa plača za 10 gl., kar pa ni obveljalo. Ker delavci to vedno bolj uvidevajo, zato jo tudi zapuščajo. Če »Delavec« piše, da se je shoda na Lokah vdeležilo 1200 rudarjev, je to najnesramnejša laž. Vseh rudarjev je 700 v Zagorji in od teh pač komaj ena četrtina posluša na mokračko komando. Še bolj smešna je bila govorica, da bi bilo na shod pod sv. Jurjem prišlo 3000 demokratov. Mi bi se jih ne bili ustrašili. Kdo vam bo zboljšal toraj vaš žalosten stan? Judje gotovo ne, naj si bodo že pri premogarski družbi, ali pri socialni demokraciji. Njej ste vi sužnji. »Pomagaj si sam!« Združite se v pošteno zvezo napred vsi Zagorski rudarji! Ne sovražite in ne preganjajte se med seboj! Združite se z rudarji v Trbovljah in Hrastniku! Potem pa postavite zahteve: Boljša stanovanja, zboljšanje plače, počitek ob nedeljah in praznikih, sprememba bratovske skladnice. In ko se bo videlo, da niste več razbiti na toliko strank, tedaj se vam ne bodo več smejali, vas ne bodo več stiskali in zatirali, in akcije se ne bodo prodajale več po 184 gl. V slogi je moč! Združimo se! —c.—

Iz Novega Mesta (Obrtniki.) Sprejmi, dragi Glasnik, skromni dopis iz trde, žuljave roke. Članek „Obrtniki, zdramite se“, sem bral z največjo radostjo. Srčno pozdravljamo novomeški obrtniki misel, da naj se obrtniki vendar kako združimo. Treba je, ko da nastopimo skupaj zoper skupnega sovražnika — židovsko konkurenco. Če hode šlo namreč še nekaj let tako naprej, mora mala obrt popolnoma propasti. V vsem namreč nazadujemo — v davkih in družih stroških pa napredujemo. Pravi se samo: plačaj! Pa kje vzeti? Plača se davek, katerega so vsaj pri nas večinoma povisali; ali drugo stanovanje, drva, živila se je podražilo; delo se manjša od dne do dne in cena mu pada. Potlej pa živi! Pa morda kedo poreče: pa bolje delaj! pa bodi bolj priden! — pa bo šlo. To se godi. Trudimo se, potimo se — pa zastoj, ko je toliko nič vrednega judovskega blaga že pri nas skorej v vsaki prodajalnici: dežniki, obleka, klobuki itd. Če zidaš hišo, ni treba več ključavničarja, ker v stacuni kupiš za okna i vrata vse izdelano po prav nizki ceni, kakošno seveda, je drugo vprašanje. O črevljariji pa skorej ne smem govoriti. Črevljarski izdelki kmalu ne bodo imeli na sejmu prav nobene cene, ker vse preplavlja judovsko fabriško delo. Grozno škodi tudi prosta obrt; vsakdo sme fusati, ljudje so pa taki, da raje kupujejo nič vreden „pofelj“ nego dobro in pošteno delo, ki mora biti nekoliko draže. V našem malem mestu se dobijo tudi čevlji v štirih prodajalnicah, kar jih pa prinese ob sejmih krošnjariji, jih je toliko, da bi jih dva meseca ne izdelali vsi novomeški črevljariji. Ker gre torej toliko denarja v tuje nenasitne judovske žepe, ima pač prav star obrtnik, ki mi je rekel pred par dnevi, da mora imeti dobre možgane obrtnik, ki hoče dandanes vsaj za silo izhajati. Torej obrtniki, združimo se zoper sovražnika, ki nam preti s poginom. Ko je bil Kristus z učenci na morju, je nastal tak vihar, da so valovi čolnič pokrivali, Gospod pa je spal. Učenci so se gotovo trudili, da bi čolnič rešili, ali ko so videli, da je trud zastoj, so poklicali Gospoda: „Otni nas, poginjamo!“ Tudi nas se vsak zase zastoj trudi, da bi rešil čolnič svoje obrti —

topi se v morju konkurence. Rešitev nam prinese edino še združenje. Prebudimo se iz spanja in nebrčnosti, ki je vsaj pri nas na Dolenjskem med obrtniki skoraj splošna. Vsakdo si želi boljših razmer, a redko kdo gane z mazincem, da bi si jih priboril. Oni gospodje pa, ki imajo upliv in moč, naj nam pomagajo, da se reši stan, ki je gotovo za kmetiskim najvažniši.

Krščansko-soc. obrtnik.

Iz Idrije. Kdo dela pri nas socijaldemokrate? To vprašanje sem si že večkrat v misli stavil, pa vest mi je vselej eden in isti odgovor dala, da je pri nas glavna agitatorica, katera sili in peha nevedne ljudi v ru-deči tabor, revščina. Sila kola lomi in tako je tudi pri nas. Revščina tira ljudi v nesrečo, mnogokrat pripravi poštenjaka v tatu in razbojnika, revščina ga privede do slabomnosti, v kateri človek obupa; zato se tudi ne čudim več, da kadar pridejo zapeljivi ru-deči agitatorji v Idrijo, jih delavci kar v tro-pah gredo poslušat. Zakaj? Revščina jih tira; pomoči iščejo pri teh zapeljivcih, ki jim znajo zelo lepo in zvito v nepristopnih višavah zlate gradove kazati. Zapeljano ljudstvo jih posluša in verjame njihovim pretiranim obljubam ter ne razvidi, da so na brezverskih tleh bliščeči gradovi nedosežni in da jih brezverska socijaldemokracija vodi do pre-pada, čez kateri ne bo nikdar prehoda. Kaj pa potem? Nazaj se obrniti ali v pro-pad se pogrezniti. Bog daj, da bi se prvo spolnilo in da bi se ljudstvo na pravo krščansko pot vrnilo, ker le na ti poti nam blišči zvezda pravice. — Dragi čitatelj Glas-nika, morda me bodeš vprašal, od kod ta beda v Idriji? In res saj ste ravnokar brali o zboljšanju naših plač, katere obstoje v tem, da nam jo visoko c. k. ministerstvo podelilo brezplačno žito in drva. Res je s tem neko-liko poboljšano, a le tistim, ki imajo vedno le stalne plače od 8 ali 16 urne dneve, in teh je le majhno število. Vsem drugim, ki pa delajo pri mezdnem delu (Geding) jim ni na ta način nič zboljšano. Njihov položaj je ravno tako žalosten, kakor je bil poprej. Vzrok temu so slabe mezdne plače, katere so velikokrat tako nizke, da delavec ne more iz njih poštenega zaslužka pričakovati. Vse naše prošnje do gospodov uradnikov za zbolj-sanje mezdne plače so večidel zaman. Ne vem, kaj da imajo naši gospodje uradniki tako trda srca, saj sami skušajo, koliko potrebuje človek za svoj obstanek in koliko jim preo-staja od njih mesečne plače ki znaša od 100 do 300 gld. Nikdar se nisem v časnikih bral, da bi se kak uradnik zahvalil, da ima za-dostno ali preobilno plačo. Pa nikar ne mi-slite, da sem vam nevoščljiv zaradi vaših vi-sokih plač, o ne, jaz želim le to, da bi zra-ven vaših mastnih plač tudi delavcem dali živeti. Življenske razmere so take za nas kakor za vas; deloma se slabše. V Idriji se je tako imenovana Auszug moka, katero le vaša usta okušajo, podražila le za 3 kr. pri tem ko se je moka nižje vrste, katero de-lavci kupujejo, podražila za 5 kr. na kg. Ze-leti je, da bi gospodje uradniki imeli z nami vsaj toliko usmiljenja, da bi rudarju po ce-lomesečnem trudu zadnji dan meseca ne bilo treba prositi za pošten zaslužek, kakor je zdaj v navadi, da se mora celi mesec trdo delati, zadnji dan pa za pošten zaslužek beračiti. To se ne spodobi za državni rudnik. Pove-dati pa moram, da tudi država ni imela samo blagega namena z nami, ko nam je podelila brezplačno žito in drva. Zakaj nam ni povi-sala stalnih plač in prej omenjenega pri sta-rem pustila, tako povišanje kot je zdaj, je le pesek v oči? Razvidi se to tudi iz pro-računa za leto 1898. Proračun stroškov za 1897 je znašal 773.411 gld. za pokritje tega je država zahtevala od rudnika 1.142.585 gl., torej je imela država v omenjenem letu 360.174 gld. preračunjenega dobička. Pro-račun stroškov za leto 1898 je postavljen za 871.419 gld., torej za 98.008 gld. več od sta-rega leta, večinoma zato, ker se bo več de-lavcev potrebovalo. Od tega povišanja pride na nas prav malo ali pa nič. Za teh 98.008 gld. več stroškov pa zahteva država v tekočem letu celih 216.899 gld. več dobička kakor v starem letu, kar je razvidno iz pokritja za

l. 1898, ki ga zahteva država, 1.359.484 gld. Dragi čitatelj, iz tu navedenih števil lahko izprevidiš, kako nam država naše stanje zbolj-šuje. Vsako leto so se pri nas delavci v višje razrede premaknili, letos je pa vse zaostalo, zakaj? Kje naj iščemo vzroka ne vemo. Nasi otroci moškega spola, ki so spolnili 15. leto, so se vsako leto k delu jemali. Kaj pa letos, vse prošnje so zaman. Otroci, kateri bi vsaj sebe lahko preživeli, starišem od ust hrano trgajo. Kdo je tega kriv? Kje tu tiči vzrok? Tako je zdaj pri nas v Idriji, potem ni čuda, da se socijalna demokracija pri nas od dne do dne množi.

Iz Železnikov. V »Slov. Narodu« dne 14. pr. m. je udaril po našem konsumnem društvu g. Luka Košmelj, s pisateljskim imenom Lebniški, češ, da kons. društvo v Železnikih ni potrebno niti mogoče. Priznavamo, da za trgovce in krč-marje ni potrebno; za vse druge pa je; to priča dobiček, ki se je napravil v 2 in pol mesecih in zaradi katerega toži g. L. K., da je neopravičen. On trdi, da sme kons. društvo imeti dobička samo toliko, da se pokrijejo tekoči stroški! Kdo se ne smeje takemu du-hovitežu? In ta dobiček se je dosegel s tem, 1. da se je prodajala koruzna moka mešana z 1 vrečo dobre in 1 vreče slabe; 2. da se je dajala udom mešana moka (1 vreča dobre in 2 vreče slabe) za dobro; 3. da se je vino z vodo zalivalo, in 4. da se je slabo tehtalo. Ad 1.! Ni res, da se je mešala slaba ko-ruzna moka z dobro, pač pa činkvantin z banasko, dočim g. I. Boncelj meša slabejšo hrvaško koruzno moko s činkvantinom. Tako smo delali in delamo, ker so nam mlinarji nasvetovali to za najbolje. Ad 2.! Laž je, da se je mešala 1 vreča dobre moke z 2 vrečama slabe in se prodajala za dobro. Neki ženski se je nekoč na nje zahte-vanje zmešalo nekaj kg. moke po 16 in 18, da jo je plačala po 17; to je dalo povod omenjeni neosnovani trditvi. Tako delamo pa še danes, ako le kdo to zahteva. Ako ime-nuje g. L. Košmelj tako moko slabo, se mu ne čudimo, ker je on vaju boljše. Ad 3.! Z vinom delamo kakor se isto oskrbuje po poštenih gostilnah. Ako veste kaj napačnega o g. Ant. Primožiču, kateremu je bil ta vinski posel poverjen do novega leta, naj Vam on odgovarja. Ad 4.! Ako se je dajala v našem društvu slaba vaga, pade krivda s a m o na Vas, g. L. K., ker se je čisto pri-petilo, da smo n. pr. pol kg. sladkorja tehtali s komadom, katerega ste Vi natehtali za 40 kr., dočim je bil pri nas po 38 kr. Ko so se čule pritožbe zaradi te Vaše in vsled tega i naše slabe vage, pretehtali smo Vaš komad, in glej, bilo je premalo 2 in pol s papirjem vred... Ali je bil to morebiti samo slučaj, da g. L. K., da je manjkalo baš pri tem komadu, ki je zašel v naš arhiv, to-liko? Ali smo mi smeli dvomiti o poštenosti Vaše tehtnice, ko ste vendar Vi ž u p a n naše občine? Kar pa zadeva priči, na kateri se sklicuje g. L. K., izjavimo, da pri nas vel-jata prav toliko kakor g. K. — ali pa na-robe! — Na to, kar očita g. K. delavcem, odgovore mu ti sami. Ravno tako gosp. Fr. Grošelj. — Pravnik g. A. Dermota, kateremu smo mi za njegovo sodelovanje pri našem kons. društvu srčno hvaležni, pa se — po njegovi izjavi — pridružuje dr. Kreku, ki prezira take napade, dobro vedoč, da jednega — glas ne seže do nebes; zlasti če govori o grškem pravu, katerega ni!! Naša polemika z Vami je s tem končana, g. L. K. Ako ne bo miru, nastopimo drugo pot! Vodstvo I. žel. del. kons. društva.*)

*) O ti zadevi smo dobili tudi od železniških de-lavcev in g. Grošlja dopis, a nam se ne zdi cel letnik »Slov. Naroda« toliko vreden, da bi zavoljo dopisov vanj trčili v listu prostor. Može, ki mislijo, da bodo s čakami v liberalne liste udušili gibanje med de-lavskim ljudstvom, so smešni. Nobena stvar ni tako neumna, da bi se ne dala zapisati in da bi je »Narod« ne vsprejel, če se gre proti nam. Op. vredn.

Drobtine.

Za zastavo slov. kršč.-soc. delavske zveze so darovali po našem prijatelju Bramor Jo-žefu: Smole Alojzij 2 gld., Bramor Jože 1 gld., Burji Peter 50 kr., Mathian Jakob 1 gld.,

Zonta Valentin 50 kr., Weiss Fran 30 kr., Kregar Ivan 20 kr., Trpinc Josip 20 kr., L. T. 20 kr.

Socijalni demokratje so pustne dni vga-njali v Trstu res prave šeme. Kazali so po ulicah srednjeveško inkvizicijo, proslavljali laznika in framasona Zolo in njegovo zalego. S tem so hoteli pokazati ljudstvu prijateljstvo židovskega masonstva do ljudstva in nasproti vžgati sovraštvo do krščanstva. S tem činom so socijalni demokratje zopet jasno pokazali, kdo so in kam gredo. Da proslavljajo frama-sone, ki so kapitalisti, je dokaz, da so sami framasonska sekta, plačana od pravih frama-sonov, ki zaničujejo revne ljudi. Neki pre-govor pravi: »Povej mi s kom se bratiš in povem ti kdo si.« Iz teh dejstev lahko vemo, da je socijalna demokracija stranka kapitali-stičnih framasonov. Delavci, mislite malo!

Dober sir. Znano je, da ni lahko dobiti dobrega, okusnega sira. Da se spozna njegova kakovost, je najbolj primerno ravnati se po nastopnem latinskem navodilu: »Non Argus, largus; non Methusalem, Magdalena; non Ha-bacuc, Lazarus; Caseus iste bonus.« Z drugimi besedami se to pravi: Sir ne imej 10.000 oči, kakor jih je imel hajni Argus, in ne bodi majhen, marveč širok in debel; po starosti naj ne bo jednak Matuzali, marveč naj pretaka solze, kakor spokornica Magdalena; tudi naj ne bo podoben kaši, kakor jo je nekdanj kahal Ha-bakuk, pač pa naj se o njem trdi, kakor o Lazarju v grobu, da namreč že diši.

Prečastiti duhovščini in slavnemu občinstvu se pri-poročam v izdelovanje

vsakovrstne obleke

ter zagotavljam najsolidnišo postrežbo in znižane cene. Vsled mnogoletne izkušnje in z izpitom, ki sem ga na-pravil na Dunaju v prikro-jevalni šoli, mi bo mogoče postreči in ustreči vsaki želji cenjenih gg. naročnikov.

Franco Pavšner,

krojač v Ljubljani,

Vodnikov trg št. 4.

PRISTEN

Cena zavoja 25 kr. (50 vintarjev)
vsobina 500 gramov.

Kathreiner.

Kneippova sladna kava

v polnih zrnih.

Kathreinerjeve tovarne za sladno kavo
Dunaj-Monakovo

V svojo lastno korist naj zahtevajo in jemljejo kupovalci le take izvirne zavoje.

Franc Granda

pek v Udmatu št. 108

priporoča kruh od najvišje do najnižje vrste in tudi vsakovrstne slaščice po najnižji ceni.